

Sassenheim: voormalige bollenschuur (foto Marcel Overbeek)

Aan de Teylingerlaan in Sassenheim staat een van de meest imponerende bollenschuren van de bollenstreek: de voormalige bollenschuur van de firma Papendrecht en Van der Voet. Deze indrukwekkende 'bollenburcht' is gebouwd in 1929-1930 door de Sassenheimse aannemer Oudshoorn. In dit bedrijfsgebouw werden niet alleen bollen opgeslagen, maar was ook ruimte gecreëerd voor een kantoor en productieruimten, waar de bollen werden gepeld, gesorteerd, geteld en verpakt.

Veel traditionele bollenschuren hebben de laatste jaren moeten wijken voor nieuwbouw. Dit lot dreigde aanvankelijk ook voor het complex in Sassenheim, maar een nieuwe bestemming als appartementencomplex bracht uitkomst. Het complex in Sassenheim werd op de rijksmonumentenlijst geplaatst en wordt nu verbouwd tot zes appartementen. Het complex krijgt de naam Residence Monte Carlo, een naam die is ontleend aan een bloemenveiling in Sassenheim, en tevens de naam van een gele tulp. Bij de verbouwing wordt de oorspronkelijke indeling

■ MONUMENT VAN DE MAAND

Sassenheim: Bollenschuur

van het gebouw zoveel mogelijk gehandhaafd, waaronder de voor bollenschuren typerende 'droogdeuren'. Deze werden opengezet om het drogen van de bollen te bevorderen. De luxe appartementen worden in de verkoop aangeboden voor prijzen tussen 325.000 en 400.000 euro. Ook de buitengevels van het complex worden zorgvuldig gerestaureerd met slechts kleine aanpassingen aan de nieuwe woonbestemming. Markant zijn bijvoorbeeld de beide vooruit-springende entreegebouwtjes, met een betonnen afdak in Art-Decostijl, en het aangebouwde halfronde kantoor met glas-in-loodramen. Het omliggende terrein wordt herschapen tot een privé-park met parkeergarages voor de bewoners, ontworpen door een tuinarchitect. ■

AUGUSTUS 2005

INDUSTRIA IS EEN UITGAVE VAN
STICHTING FEDERATIE INDUSTRIEEL
ERFGOED NEDERLAND (FIEN).
WWW.INDUSTRIEEL-ERFGOED.NL

INHOUD

MONUMENT VAN DE MAAND	1
AGENDA	2
NIEUWS UIT AANGESLOTEN ORGANISATIES	3
BERICHTEN	3
LITERATUURSIGNALERING	8

ADVERTENTIE

Nationale Maatschappij tot
Behoud, Ontwikkeling en Exploitatie
van Industrieel Erfgoed

www.boei.nl

Polderlandschap Haarlemmermeer (prentbriefkaart ca. 1925)

■ AGENDA

Helmond: tentoonstelling *Werk & zo; 150 kunstwerken van Herman Heijenbrock*

In het gemeentemuseum Helmond is van 19 juni tot 18 september een overzichtstentoonstelling te bezichtigen van schilderijen van de bekende industriële schilder Herman Heijenbrock. Hoogovens, staalfabrieken, fabriekshallen, mijnwerkers, vrachtschepen en stoomlocomotieven; ontelbare malen heeft schilder en tekenaar Herman Heijenbrock (1871-1948) deze industriële thema's verbeeld in pastels, tekeningen en schilderijen. Om het verschil tussen hedendaagse fabrieksarbeid en die uit de tijd van Heijenbrock te benadrukken, is op de expositie ook een selectie te zien uit het werk van fotograaf Hans van der Meer. Deze vooraanstaande Nederlandse fotograaf specialiseert zich in het vastleggen van hedendaagse industriële productieprocessen.

Voor deze tentoonstelling is een keuze gemaakt uit de omvangrijke collectie kunstwerken van Heijenbrock (600) die het gemeentemuseum bezit. Aanleiding voor de presentatie is een recente schenking aan het museum van 22 werken uit particulier bezit, waarvan het merendeel nooit eerder in het museum is vertoond. Deze nieuwe aanwinsten moeten worden gerestaureerd. Een groot deel van de restauratiewerkzaamheden zijn voor de museumbezoekers te volgen. Daarnaast wordt een documentaire over het leven en werken van Herman Heijenbrock vertoond, die recentelijk in opdracht van het museum gemaakt is.

Cruquius: tentoonstelling *Pioniers in de polder*

In het historische stoomgemaal de Cruquius is tot 1 november een tentoonstelling te bezichtigen over de geschiedenis van de droogmaking van de Haarlemmermeer. Deze droogmaking, met behulp van drie monumentale stoommachines markeerde de doorbraak van de industriële revolutie in ons land. De tentoonstelling toont objecten die markant zijn voor de 'natte' en 'droge' Haarlemmermeer tot ca. 1860. Primeurs van de tentoonstelling zijn onder meer werktekeningen van het stoomgemaal Leeghwater, bodemvondsten, die verzamelaar Van Lennep in 1852 schonk aan de Universiteit Leiden en een kavelveilinggids uit 1853. De kern van de expositie omvat objecten uit de verzameling van Museum De Cruquius. Meer informatie: www.museumDeCruquius.nl

Rotterdam: *IJzersterk + steengoed*

Tot 26 augustus is in het Nederlands Fotomuseum een foto-expositie te bezichtigen met als thema *Industrieel erfgoed*. Het initiatief voor deze foto-expositie werd in 2002 genomen door de Stichting Beeldende Amateurkunst (SBA) en het Nederlands Fotomuseum. Een selectie van het werk van 25 deelnemende fotografen is nu onderwerp van de tentoonstelling *IJzersterk + steengoed*. De fotografen hebben hun onderwerp vastgelegd vanuit een historisch besef en vanuit de behoefte om oude fabrieken, loodsen, bruggen, spoorlijnen, watertorens en kolenmijnen als cultureel erfgoed van de vergetelheid te redden. Ook tonen zij in hun werk allen de fascinatie voor de esthetiek van deze vaak bijzondere architectuur, met typerende stalen en stenen constructies. De toegepaste werkwijze varieert van het haast obsessieve, eindeloos documenteren van een enkel gebouw, tot het op bijna filmische wijze vastleggen van de sloop van een fabrieksschoorsteen. ■

■ NIEUWS UIT DE AANGESLOTEN ORGANISATIES

Stichting Haags Industrieel Erfgoed (SHIE)

De SHIE heeft op 26 mei haar nieuwste stadswandeling langs sporen van industrieel erfgoed gepresenteerd onder de titel *Den Haag IJzersterk*. Ditmaal voert de route langs objecten die herinneren aan de Haagse metaalnijverheid. In het laatste kwart van de 19e eeuw was de residentie de zesde metaalnijverheidstad van Nederland. Aan de zuidzijde van de stad domineerden de fabriekscomplexen van de ijzergieterijen van de firma's L.J. Enthoven & Co en De Prins van Oranje het stadsbeeld. Deze landelijk bekende bedrijven zijn inmiddels alweer decennia geschiedenis. Met de nieuwe route wil de SHIE de verdwenen Haagse metaalnijverheid aan de vergetelheid ontrukken. Langs de route, die voert van het station Hollandse Spoor naar het Korte Voorhout, kan de wandelaar een keur van ijzerproducten uit de 19e en vroeg 20e eeuw bekijken. Het routeboekje geeft een toelichting op de achtergrond van deze producten en over de bedrijven die ze vervaardigden. www.shie.nl

Stichting Hengelo's Educatief Industrie Museum (HEIM)

Op 9 februari heeft het bestuur van HEIM de contracten getekend over de verbouwing van de Wilhelminaschool tot het nieuwe onderkomen van het techniekmuseum. De gemeenteraad van Hengelo gaf eerder het groene licht voor het financieringsplan voor dit project. Tijdens het Nationale Museumweekend van 9 en 10 april j.l., presenteerde het museum een verzameling oude affiches, afkomstig uit het voormalige Veiligheidsinstituut. Deze affiches met waarschuwingen over Veilig Werken waren vroeger overal in bedrijven en fabrieken te vinden. De oudste exemplaren zijn

gedrukt in de dertiger jaren van de twintigste eeuw en de laatste werden zo'n 30 jaar geleden gemaakt. De tentoonstelling over de veiligheidsaffiches is nog tot en met 28 augustus te bezichtigen. www.techniekmuseumheim.nl

Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED)

De SIED heeft op 7 juli haar tienjarig bestaan gevierd, met een bijeenkomst voor alle vrijwilligers en de oprichters, en een rondwandeling door de Raambuurt, het eerste project van de SIED. In 10 jaar tijd heeft SIED aan vele projecten gewerkt, daarbij ondersteund door een groot aantal donateurs en een groeiend aantal vrijwilligers, die actief zijn in diverse werkgroepen. www.sied.nl ■

■ BERICHTEN

Friesland

Franeker • De gemeente Franeker heeft een sloopvergunning verleend voor de bedrijfsgebouwen van de voormalige Franeker Landbouw Coöperatie aan de Prins Hendrik-kade in Franeker. Aan dit kanaal, tussen de spoorlijn en de historische binnenstad vestigden zich vele landbouwgerelateerde bedrijven vanaf midden 19e eeuw. Het bedrijfscomplex van de FLC is in 1929 ontworpen door de Leeuwarder architecten Nieuwblad en van der Veegde. De gebouwen werden opgetrokken in een voor die periode moderne, expressionistische bouwstijl. De gebouwen zijn grotendeels opgetrokken uit gietbeton, een voor die tijd vrij zeldzaam toegepast bouw materiaal. De FLC was de laatste goed renderende zelfstandige landbouwcoöperatie, totdat het bedrijf in 1976 werd overgenomen door de Cooperatieve Aankoopvereniging Friesland (CAF). De gebouwen van de FLC staan leeg en hebben geen enkele monumentale status. ➔

Den Haag: gietijzeren overkapping station Hollands Spoor (foto Marcel Overbeek)

Denekamp: schuivenhuisje (foto Marcel Overbeek)

Groningen

Hoogezand-Sappemeer • De gemeente Hoogezand-Sappemeer wil € 200.000 verstrekken aan Stichting Groninger Monumentenfonds, om daarmee de historische scheepswerf van de firma Wolthuis in Sappemeer aan te kopen en te restaureren. De scheepswerf Wolthuis is het laatste nog overgebleven voorbeeld van een kleinschalige traditionele scheepswerf in de Groninger Veenkoloniën. De scheepswerf aan het Oude Winschoterdiep dateert in oorsprong uit de zeventiende eeuw, de 'oertijd' van de veenkoloniën. In zijn huidige vorm dateert de scheepswerf met het woonhuis, de werkplaats en de dwarshelling uit 1895. In de werfwerkplaats zijn nog tal van oude machines en gereedschappen aanwezig. Na de demping van een deel van het Oude Winschoterdiep werd de bedrijfsvoering voor de werf moeilijker en werd het bedrijf gesloten in 1985. Sindsdien zijn vele pogingen ondernomen om de werf een museale functie te geven. Incidenteel werden er nog kleine reparaties van oude binnenvaartschepen verricht.

Het gaat hierbij om relatief kleine schepen, aangezien de scheepswerf alleen nog bereikbaar is via het smalle Borgercompagniesterdiep.

Overijssel

Denekamp • Het waterschap Regge en Dinkel heeft een plan gepresenteerd voor het herstel van het zogenaamde 'schuivenhuisje', onderdeel van het in 1887 gegraven Kanaal Almelo-Nordhorn (D). Het schuivenhuisje is een markant waterbouwkundig en technisch monument. Het is gebouwd om het waterniveau van het kanaal voor de scheepvaart op peil te houden, vooral tijdens droge zomers. Het smalle bakstenen gebouw staat op het punt waar het riviertje de Dinkel het kanaal kruist. Door het neerlaten van de stalen schuiven (type Stony) die zich in het huisje bevinden, kon water van de Dinkel in het kanaal geleid worden. Na de stillegging van het scheepvaartverkeer op het kanaal in 1960 verloor het schuivenhuisje zijn functie en raakte in verval. Het herstelplan omvat een bouwkundig herstel van het metselwerk, de bakstenen

pijlers en een opknapbeurt van de stalen hefinstallatie in het huisje. De totale kosten van het project zijn geraamd op ca. 1 miljoen euro.

Hengelo • Op 22 juli j.l. heeft een aangestoken brand een (waarschijnlijk) definitief einde gemaakt aan de overgebleven bedrijfsgebouwen van de voormalige Hengelose Bierbrouwerij. De gebouwen van de bierbrouwerij, waaronder het fraaie brouwerijgebouw uit 1896, met het opschrift Hengelosche bierbrouwerij in art nouveau-stijl stonden al jaren leeg. Al eerder, in 2003 brandde een deel van de bierbrouwerij af. De nog overgebleven vervallen gebouwen zouden binnenkort worden opgeknapt in het kader van een nieuwbouwproject, waarbij het oude brouwerijgebouw uit 1896 als herinnering aan het brouwerijverleden van Hengelo zou blijven voortbestaan. De Hengelosche Bierbrouwerij, die in 1879 werd opgericht door Herman Meyling, behoorde

tot de meest gerenommeerde bedrijven van Hengelo. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw werd de brouwerij gesloten. Het enige gebouw dat nu nog over is gebleven van het complex is het voormalige kantoorgebouw, een pand in neorenaissancestijl dat nu nog door krakers wordt bewoond. Of dit pand behouden kan blijven, is nog maar de vraag.

Gelderland

Epe • Het silocomplex van de landbouwcoöperatie aan de Paasvuurweg in Epe zal waarschijnlijk worden gesloopt, ondanks een actie van het Gelders Genootschap om het pand voor te dragen als gemeentelijk monument. Het in 1930 in traditionele stijl gebouwde pand heeft een betonskelet, ommanteld met bakstenen gevels. Het gebouw is voorzien van een zadeldak en een grote luifel boven het laadplatform. De eigenaar, het graanopslagconcern ABCTA uit Lochem heeft al in november 2003 een sloopvergunning ontvangen van de gemeente Epe. Alleen de mogelijke aanwezigheid van een vleurmuizenkolonie in het silocomplex heeft de sloop tot nu toe kunnen verijdelen. ABCTA moet nu eerst toestemming vragen aan het ministerie van Landbouw en Natuurbeheer om het coöperatiegebouw te mogen slopen.

Renkum • In het beekdal van de Molenbeek bij Renkum wordt een voor Nederland unieke operatie uitgevoerd: het herstel van het oorspronkelijke beeklandschap. Voor dit natuurontwikkelingsplan moeten echter wel een aantal grote fabriekscomplexen worden gesloopt, waaronder het complex van de voormalige Vredestein bandenfabriek. Deze fabriekscomplexen zijn de opvolgers van de watermolens, die in de 19e eeuw op de Molenbeek werden gebouwd. Op zich is het fabriekscomplex van Vredestein van weinig monumentale waarde, aangezien het in 1978 is gebouwd. In 1979 werd het fabriekscomplex door Vredestein in gebruik genomen, als opvolger van het oude, oorspronkelijke fabriekscomplex in het iets verder oostwaarts gelegen Heveadorp.

Een waardevol element dat herinnert aan de geschiedenis van de Vredestein fabriek is een monumentaal tegeltableau, dat afkomstig is van de oude fabriek in Heveadorp, en in 1979 werd overgebracht naar de nieuwe fabriek in

Epe: silocomplex landbouwcoöperatie (foto Marcel Overbeek)

Renkum. Dit tegeltableau is in 1953 gemaakt door de glazenier Jonkheer Octave van Nispen tot Pannerden, die tevens lange tijd wethouder van de gemeente Renkum is geweest. Het tegeltableau heeft als voorstelling een fabrieksarbeider, de Nederlandse vlag, oorlogstaferelen en de herbouwde Vredestein fabriek in Heveadorp, die in de slag om Arnhem in 1944 zwaar beschadigd werd. In maart j.l. is het tegeltableau door een gespecialiseerd bedrijf uit de fabrieksmuur in Renkum gezaagd. De losgezaagde tegels zullen worden opgeslagen door de gemeente, en in de toekomst zal het tegeltableau een nieuwe plaats krijgen, mogelijk in Heveadorp of in Doorwerth

Kootwijk • In de nabijheid van het bekende radiostation Radio Kootwijk, ook wel 'de kathedraal van de Veluwe' genaamd, staat een wat minder bekend monument van telecommunicatie: een 50KV elektrisch schakelstation. Dit in beton opgetrokken schakelstation is in de trant van de Nieuwe Zakelijkheid gebouwd in 1924 naar ontwerp van architect Hendrik Fels, die voor de PGEM meer van dit type elektriciteitsstations heeft ontworpen (waaronder het bekende PGEM-complex in Apeldoorn aan de Talingweg). Het schakelstation bij Radio Kootwijk is al jaren buiten gebruik en is nu eigendom van de NUON. Een speciaal voor dit doel opgerichte stichting 50KV wil het pand een nieuwe bestemming geven en heeft onlangs plannen hiervoor gepresenteerd. Volgens deze plannen zou het gebouw kunnen worden geëxploiteerd als uitvalbasis voor natuurfotografie en als expositieruimte voor natuurfotografie en aanverwante kunst. Het behoud en de exploitatie van dit unieke gebouw zijn voor de stichting 50KV het motief om het pand aan te kopen van de NUON. Voor het restauratieplan zal het oorspronkelijke ontwerp van architect Fels uit 1924 als uitgangspunt dienen. ▶

Haarlem: voormalige Stedelijke Gasfabriek (foto Marcel Overbeek)

Noord-Holland

Haarlem • De gebouwen van de voormalige chocoladefabriek van de firma Droste behoren tot het meest bekende industriële erfgoed van de Spaarnestad. Vooral het direct aan het Spaarne gelegen bedrijfspand uit 1913 met het grote kleurige tegeltableau met een afbeelding van de bekende Droste-verpleegster spreekt tot de verbeelding. De firma Droste werd jaren geleden overgenomen door het concern Dutch Cacao and Chocolate. In 2004 vertrok dit bedrijf uit het fabrieksgebouw aan het Spaarne. De leegstaande fabrieksgebouwen (waarvan het oudste deel Rijksmonument is) werden overgenomen door de Amsterdamse Projectontwikkelaar DMV, die het complex wil verbouwen tot appartementen en kantoorruimte. Ook de nabijgelegen gebouwen van de voormalige Haarlemse Stedelijke Gas- en Lichtfabriek (nu deels als theater in gebruik) zullen een nieuwe culturele bestemming krijgen in de komende jaren.

Meer informatie: www.drostewonen.nl

Amsterdam • Op de hoek van de Pieter Heijestraat/Borgerstraat is een oude muurreclame weer in de oorspronkelijke staat hersteld. Het betreft een muurreclame met opschrift van de voormalige herenmodezaak van de firma Ypma, die in 1906 op een grote blinde venster nis werd aangebracht. Later verhuisde de modezaak naar Den Haag. Op initiatief van de Werkgroep Historische Gevelreclame is de fraaie muurreclame gerestaureerd, met behulp van Europese subsidie. De Werkgroep is opgericht in 2002 en heeft inmiddels vijf historische muurreclames in Amsterdam laten restaureren. Uit een inventarisatie blijkt dat Amsterdam nog over zo'n honderd oude muurreclames beschikt. Ook andere muurreclames in Oud-West, waaronder de muurreclame van de metaalwarenfabriek Stampwerk aan de Bellamystraat worden gerestaureerd, door professionele restaurateurs.

Utrecht

Vianen • Vanaf 1990 zijn praktisch alle beweegbare bruggen over het Merwedekanaal tussen Vianen en Gorkum vervangen door nieuwe oeververbindingen. De laatste nog overgebleven oude draaibrug, de Bolgerijnse brug bij Vianen zal echter als monument behouden blijven. De Bolgerijnsebrug is in 1999 op de rijksmonumentenlijst geplaatst. Deze brug is een typerend voorbeeld van het standaardtype draaibrug, zoals deze in 1886 na de aanleg van Het Merwedekanaal werd ontworpen als oeververbinding. De draaibrug bestaat uit een gelijkarmige stalen draaibrug met geklonken vakwerkliggers en als fundament een bakstenen pijler. De draaibrug is vervaardigd door de bekende ijzergieterij van de firma L.J. Enthoven in Den Haag, zoals een gietijzeren plaat op de zijkant van de brug trots vermeld.

De draaibruggen over het Merwedekanaal, die nog met de hand moesten worden opengedraaid, waren de laatste jaren sterk in conditie achteruit gegaan, mede door het steeds intensievere en zwaardere vrachtverkeer. Na het herstel

van de brug, een karwei dat zeker twee jaar zal duren en ca. vier miljoen euro zal kosten, zal de Bolgerijnsebrug weer als oeververbinding in gebruik worden gesteld.

Zuid-Holland

Hillegom • De al jaren leegstaande watertoren aan de Leidseweg in Hillegom, krijgt een nieuwe bestemming. De gemeente Hillegom wil de watertoren gratis overdragen aan de projectontwikkelaar SVO-initiatief. De projectontwikkelaar heeft plannen om de watertoren te verbouwen tot een publieksattractie voor de vele bezoekers aan de bollenstreek. De toren, centraal gelegen temidden van de bollenvelden, biedt een fraai panoramisch overzicht van de bollenvelden. Daarnaast zou in de toren ruimte moeten komen voor een feestzaal, hotelkamers en een restaurant. De in beton opgetrokken watertoren van Hillegom werd in 1925 gebouwd in een sobere expressionistische bouwstijl.

Noord-Brabant

Oosterhout • De voormalige koekfabriek van de firma Schriek in het centrum van Oosterhout is verbouwd tot een appartementencomplex. Het voormalige fabriekscomplex, een rijksmonument, is in de jaren dertig van de vorige eeuw gebouwd als kartonfabriek, maar werd later getransformeerd in een koekfabriek door de firma Schriek. Het gebouw is opgetrokken in een moderne betonskeletconstructie, waarvan de wanden zijn opgevuld door bakstenen gevels met stalen raampartijen. In het fabriekscomplex worden zestien appartementen gehuisvest in opdracht van TPN Vastgoedontwikkeling BV. Architect Jeroen van de Ven ontwierp in samenwerking met Kees Tak het verbouwplan, onder de naam *Kolombijn*.

Zeeland

Middelburg • In het oude stadscentrum van Middelburg zijn nog diverse historische gietijzeren bruggen te vinden. Een van deze bruggen, de Dokbrug over het Balkengat werd in 1877 gebouwd als gietijzeren draaibrug door de ijzergieterij De Prins Van Oranje in Den Haag.

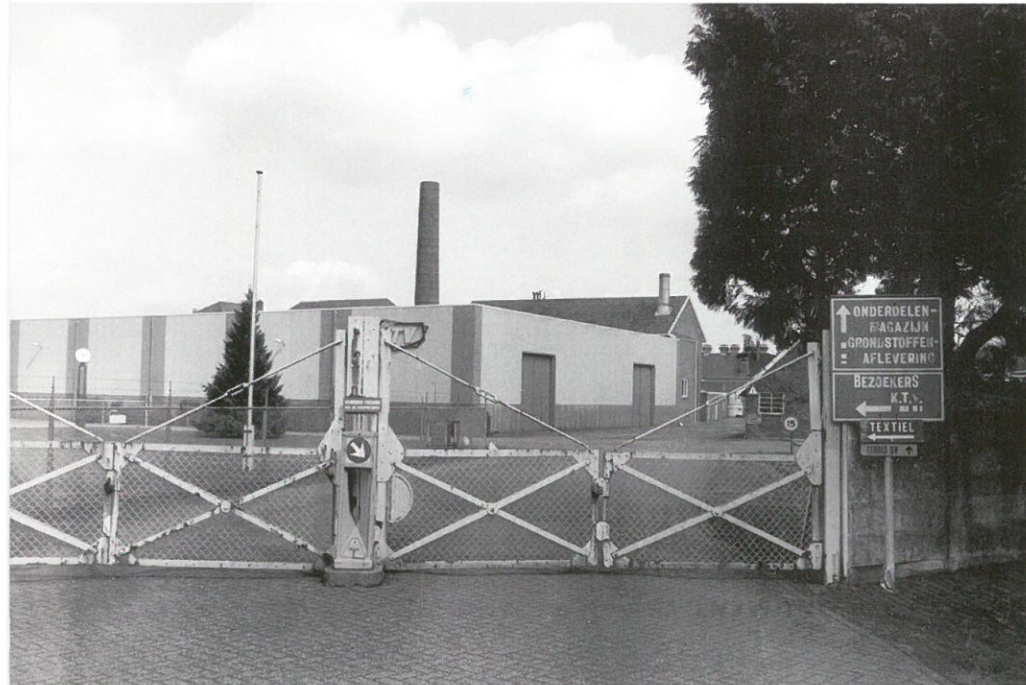
Middelburg: Dokbrug (foto Marcel Overbeek)

De Dokbrug bestaat uit twee gelijkvormige draaiarmen, die elk met een draaispil zijn bevestigd op de bakstenen landhoofden. Beide brugdelen konden dus afzonderlijk worden opengedraaid. Begin dit jaar is de historische draaibrug na een ingrijpende restauratie van een jaar weer in gebruik genomen. Belangrijk onderdeel van de restauratie was het verstevigen van de stalen draagconstructie, waar de gietijzer brugdelen op zijn bevestigd. Ook is de brug voorzien van een modern elektronisch aandrijfmechanisme, waardoor ze voortaan makkelijk kan worden opengedraaid. Voorheen moest de brug handmatig worden opengedraaid.

Limburg

Tegelen • Het Noord-Limburgse Tegelen stond in de vorige eeuw ook wel bekend als het Rotterdam van het noorden, vanwege de aanwezigheid van de vele fabrieken en bedrijven. De glorie van deze industrie is sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw wel voor een groot deel verdwenen, door fusies, de economische recessie en beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Tegelen kende een rijk industrieel verleden, met ijzergieterijen, de klei- en aardewerkindustrie en de tabaksnijverheid. Van dit industriële verleden is helaas weinig tastbaars overgebleven; veel oude fabriekscomplexen en fabrieksschoorstenen werden gesloopt. Toch is op het grondgebied van de voormalige gemeente Tegelen nog een aantal objecten te vinden, die herinneren aan de vroegere nijverheid. Langs deze objecten is een fiets- en wandelroute samengesteld door Roy Denessen, medewerker van het Monumentenhuis Limburg. Het routeboekje is onder de titel *Tegula route, langs symbolen van een kwijnend verleden* uitgegeven in de reeks *Tijd voor Tegelen*, bij de lokale uitgever Morse in Tegelen. De route voert onder meer langs de imposante fabrieksschoorsteen van de voormalige kleiwarenfabriek van Canoy-herfkens, het kantoor van Hekkens IJzergieterijen, fabrikantengraven op het RK-kerkhof, de in art nouveau-stijl gebouwde fabrikantenvilla's van de tabaksfabrikanten Kreykamp in Steyl, het Coöperatiegebouw De Volharding en de opzichterswoningen van de kleigroeve in de buurtschap Egypte. ■

■ LITERATUURSIGNALERING

Eibergen: Koninklijke Textielveredelingsfabrieken (KTV) (foto Marcel Overbeek)

Roel Winter

Bruggen over Nijmegen: Nijmegenaren over bruggen

Dit boek geeft een historisch beeld van Nijmegen als vestingstad, frontstad in de Tweede Wereldoorlog en als verdeelde stad, door geografische barrières, gevormd door waterwegen als de Waal en het Maas-Waalkanaal. In het boek wordt een aantal belangrijke bruggen besproken in combinatie met verhalen van Nijmegenaren. Deze verhalen illustreren de bijzonder betekenis die de bruggen hebben voor de inwoners van de stad. Een losse bijgesloten poster bevat opnamen van alle Nijmeegse bruggen.

Architectuurcentrum Nijmegen, 2003. 47 blz., ill., lit. opg. Oblong formaat. ISBN 90-808193-1-X. Prijs € 15,—

E.H.Wesselink

Koninklijke Textielveredelingsindustrie v/h G.J. ten Cate & Zonen Eibergen sinds 1830

In 1830 werd aan de oever van het riviertje de Berkel in het Achterhoekse dorp Eibergen een textielblekerij opgericht

door de lokale ondernemer G.J. ten Cate. In deze uitgave van de Historische Vereniging Eibergen wordt de geschiedenis van het textielbedrijf G.J. ten Cate & Zonen uitvoerig beschreven, met aandacht voor de economische ontwikkeling van de blekerij, de productieprocessen, de sociale omstandigheden en de invloed van de fabrikantenfamilie Ten Cate, welke tot de jaren zestig de leiding had over het bedrijf. Het boekje is rijk geïllustreerd met historische opnamen van de fabriek.

Eibergen, Historische Kring Eibergen, 2004. (Themanummer in de reeks Old Nijs). 96 blz., ill., lit. opg. ISBN 90-73169-10-0. Prijs € 14,50

Paul A.M.J.Hageman

'Noe eerst effe praote'; herinneringen van een wolfabrikant uit Veenendaal. Naar het manuscript van Willem van Leeuwen (1880-1956).

Veenendaal was tot in de jaren zestig van de vorige eeuw naast Tilburg een belangrijk centrum van de wolindustrie. Tot de belangrijkste wolfabrieken in deze veenkolonie behoorde het bedrijf van de

Hollandia-wolfabriek, eigendom van de fabrikantenfamilie Van Leeuwen. Dit boek is gebaseerd op de verloren gegaane herinneringen van Willem van Leeuwen, voor de Tweede Wereldoorlog een van de directeurs. Deze herinneringen, in 1949 vastgelegd, geven een indringend beeld van het leven van een fabrieksdirecteur en het reilen en zeilen van een grote onderneming in het interbellum. De fabriek werd in 1789 gesticht door Cornelis van Leeuwen. Bijna twee eeuwen later, in 1979 ging het bedrijf failliet. Het boek geeft een uniek beeld van een tijdperk, waarin Veenendaal werd gedomineerd door fabrieksgebouwen en rokende schoorstenen en is rijk voorzien van historische foto's.

Veenendaal, Historische Vereniging Veenendaal, 2004. 98 blz., ill., bijlagen, lit. opg. ISBN 90-800580-9-2. Prijs € 15,— ■

COLOFON

Industria: nieuwsbulletin van de 65 bij de Stichting Federatie Industrieel Erfgoed Nederland aangesloten organisaties.

Het nieuwsbulletin verschijnt vijf keer per jaar.

Industria komt mede tot stand door de financiële medewerking van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Redactie *Industria*

p/a M.N.M. Overbeek

Noteboomstraat 61

8021 WR Zwolle

Kopij voor *Industria* 2005 nr. 4

s.v.p. toezenden aan de redactie

uiterlijk 1 oktober 2005.

Secretariaat en abonnementen

H. Wevers

Zomervaart 206f

2033 PN Haarlem

Abonnementsopgave

Door overmaking van € 18,— voor de

jaargang 2005 op postbankrekening 132802,

t.n.v. Stichting FIEN-Industria

Vormgeving Go Puck, Groningen

Druk PlantijnCasparie Groningen